

Zorgvuldig advies
Drs. M. Verkoulen
Kwartiermaker Transgenderzorg
Grebbeberglaan 15
3527 VX Utrecht

VUmc
Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie
De Boelelaan 1118
1081 HV Amsterdam

Datum

3 juni 2019

ons kenmerk

AWK/hk/070220-1

telefoon

020-4442550

onderwerp

Reactie toekomstvisie transgenderzorg

e-mail

genderteam-bestuur@amsterdamumc.nl

Geachte kwartiermaker Transgenderzorg, beste Michiel,

Gevraagd werd om een reactie op de toekomstvisie transgenderzorg.

Het KZCG bemerkt een positieve beweging in het zorglandschap. Verschillende zorginstellingen staan op, er wordt verbinding gezocht, kennis gedeeld en in de afgelopen jaren breidde het zorglandschap aanzienlijk uit. De inspanningen van de kwartiermaker hebben daar aan bij gedragen. Tegelijkertijd bevinden wij ons in een nog altijd een overspoeld zorglandschap. Het aantal personen dat zorg zoekt neemt niet af en wachtlijsten zijn nog altijd fors. Het KZCG vindt dit een zorgelijke situatie. Er is een primaire urgentie voor capaciteit. De toekomstvisie Kwartiermaker Genderzorg benadrukt met name verandering van zorgmodellen zonder dat duidelijk wordt hoe en of deze zich verhouden met indammen van wachttijd en optimale doorstroom van transgenderzorg in al zijn facetten.

Het Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie (KZCG) binnen Amsterdam UMC kent een lange geschiedenis binnen transgenderzorg en staat voor hoogwaardige multidisciplinaire academische transgenderzorg aan kinderen, jongeren en volwassenen in de context van welomschreven netwerkzorg die plek biedt aan het gehele palet aan transgenderzorg. Hieronder een beknopte uiteenzetting van onze visie op transgenderzorg.

Netwerkvorming

Om te komen tot een sluitende zorg voor elke persoon, heeft de netwerkvorming zoals die momenteel binnen de transgenderzorg gaande is, een verdere intensivering nodig. Een krachtig transgenderzorgnetwerk heeft voldoende capaciteit en kent verschillende type zorgaanbieders, zodat de zorggebruiker op voorhand een vrije keuze heeft na te gaan welke zorgtype het beste aansluit bij diens zorgbehoeften.

Een krachtig netwerk is alleen bestendig als, naast afdoende capaciteit, aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan.

1. *Verdelen*: De juiste zorg moet uitgevoerd worden op de juiste plek. Een verdere definiëring van eerste, tweede en derde lijn zorg, ofwel een onderscheid tussen hoog en laag complexe zorg, is vereist op alle onderdelen van het transgenderzorgaanbod. De toekomstvisie Kwartiermaker genderzorg richt zich in grote mate op een dergelijk onderscheid tijdens de indicatiestelling gelieerd aan de rol van de mental health professional. Om te komen tot een krachtig en toereikend zorgnetwerk is deze verdeling echter nodig op elk betrokken specialisme binnen transgenderzorg.

2. **Bundelen:** binnen een toereikend netwerk is van belang dat ieders krachten in het netwerk erkend worden. Zo heeft een aanbieder die zijn oorsprong kent binnen een GGZ, vaak een uitstekend vangnet en compleet zorgaanbod om personen op meerdere levensgebieden te ondersteunen, is een ZBC doorgaans goed uitgerust om hoge minder complexe zorgvolumes te accommoderen en heeft de academische setting een uitstekende setting om veranderingen in zorgvragen en genderontwikkeling te accommoderen en onderzoeken, zorginnovatie in te richten en nieuwe behandelvormen te ontwikkelen en toetsen.
3. **Uitwisselen:** tussen de verschillende aanbieders in het netwerk dient voortdurende communicatie en kennisuitwisseling plaats te vinden, waardoor niet alleen aan de voorkant van de zorg, maar ook tijdens een zorgpad mogelijkheden bestaan om op en terug te stromen van complexe naar minder complexe zorg en vice versa.

Het KZCG zet zich in voor krachtige netwerkvorming door versteviging van uitwisseling tussen de academische centra, sterkere verbinding tussen academie en ziekenhuizen door partnerschappen in de regio aan te gaan en goede afstemming met decentrale gender geprofileerde GGZ's. De komende jaren zal het KZCG met gelijkblijvende capaciteit nog sterker inzetten op de juiste zorg op de juiste plek. KZCG ziet voor zichzelf een belangrijke rol weggelegd in het spreiden van kennis over transgenderzorg en zorgorganisatie, middels wetenschap, opleiding en voorlichting aan het bestaande netwerk en nieuwe zorgaanbieders. Het KZCG wenst daarin een belangrijke, faciliterende en transparante positie, zonder een 'alwetende' rol te willen innemen. Het KZCG vraagt de zorgverzekeraars ook nadrukkelijk om zodanig te bewegen dat een veelzijdig netwerk dat zijn krachten bundelt, mogelijk wordt gemaakt.

Samen beslissen

Binnen het KZCG wordt gelijke waarde toegekend aan ervaringsdeskundigheid en professionele deskundigheid, met elkaar wordt onderzocht wat een persoon nodig heeft om op het gebied van gender zichzelf te kunnen zijn. Het antwoord op deze vraag verschilt steeds, de zorg die nodig is eveneens. De zorgaanbod dient steeds 'op maat' te worden geleverd.

Op niveau van patiëntenzorg heeft het KZCG de afgelopen jaren verschillende Inspanningen verricht om met de zorgvrager goed geïnformeerde besluitvorming te ondersteunen. Zo zijn met zorggebruikers voor verschillende chirurgische ingrepen keuzehulpen ontwikkeld en worden diverse voorlichtingen geboden. Het KZCG richt zich de komende jaren op het innoveren van informatievoorziening aan zorggebruikers om samen beslissen verder te optimaliseren. Deze richt zich op persoonlijk afgestemde informatie, steeds voorhanden op het juiste niveau en op het juiste moment. Goed geïnformeerd samen beslissen, vereist ook dat het bredere externe zorgveld beter geïnformeerd moet worden, middels opleiding binnen verschillende aanpalende beroepsgroepen. Het KZCG zal uitbreiding van diens opleiding aan verschillende partijen verkennen en verstevigen.

Samen beslissen rijkt verder dan de behandelkamer en vraagt in bredere zin een goede afstemming tussen zorg en haar zorggebruikers. Het KZCG zal ook de komende jaren een heldere verbinding met de deskundigheid van de zorgvragers zoeken, en wil zorg inrichten waarbij de waarden die voor de patiënt vitaal zijn, leidend zijn. De zorg is de afgelopen jaren reeds op basis van value based health care (waarde gedreven zorg) heringericht. Ook is een Genderadviesraad geïnstalleerd waarbij een gevarieerde groep ervaringsdeskundigen en zorggebruikers, gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt over transgenderzorg. Tenslotte vindt het KZCG reguliere afstemming en samenwerking met patiënt- en belangenorganisaties van groot belang.

De rol van de transgenderzorg hulpverlener

De afgelopen jaren neemt de diversiteit in zorgvragen toe en vraagt een steeds bredere groep genderzorg. De rol van de transgenderzorgverlener is even divers als de personen die om zorg vragen en hun zorgbehoeften. De zorgvisie Kwartiermaker genderzorg spreekt over 'verkorte' indicatiestelling. De term lijkt te wijzen op een verkorting van een standaard procedure van indicatiestelling. Dit komt niet overeen met de huidige klinische praktijk waar het proces van indicatiestelling sterk varieert afhankelijk van o.a. leeftijd, behandelwensen en leefsituatie van de zorgvrager. Het KZCG pleit voor 'indicatie stelling op maat'. In een toereikend zorgnetwerk zoals hierboven beschreven kan bovendien laag complexe indicatiestelling en behandeling onderscheiden worden van hoog complexe indicatiestelling en behandeling. Wat hoog complex en wat laag complex is, kan door meerdere factoren bepaald worden. In

sommige gevallen heeft dit een relatie tot de complexiteit van een ingreep, in andere gevallen is het groot aantal betrokken disciplines leidend, terwijl in weer andere situaties zorgvrager gebonden kenmerken als leeftijd of psychisch functioneren een rol spelen. Zo kan binnen een zorgtraject een gedeelte als laag complex worden beschouwd en een gedeelte als hoog complex.

Multidisciplinair overleg

Binnen de toekomstvisie Kwartiermaker Genderzorg wordt het multidisciplinair overleg beschreven als situationeel en kritisch belicht als mogelijke horde binnen zorgspreiding. Het KZCG ziet deze uitleg als opvallende wending ten opzichte van eerdere adviezen en rapportage van de Kwartiermaker waarbij het multidisciplinair overleg, terecht, als een randvoorwaarde voor kwaliteit van zorg wordt beschreven. Hoog of laag complex, in welke setting dan ook uitgevoerd: goede transgenderzorg begint bij optimale afstemming tussen alle betrokken zorgverleners en de zorgvrager. In een uitgebreid zorgnetwerk met verschillende aanbieders is multidisciplinair overleg onontbeerlijk. Alleen op de wijze kan zorgvuldig worden vormgegeven aan een transitieproces. Transgenderzorg onderscheidt zich op deze wijze van ketenzorg waarin kwaliteit minder gewaarborgd kan worden. Multidisciplinair overleg dient niet statisch of situationeel maar voortdurend, zorgvuldig en transparant te zijn. Voortdurend om een goede doorstroom te waarborgen. Transparant zodat een zorggebruiker eigenaarschap heeft over diens eigen transitieproces en juiste afwegingen kan maken. Zorgvuldig zodat zorgverleners scherp blijven op de kwaliteit van elkaars zorg en bijdrage en overzien welke implicaties een zorgtraject met zich mee brengen.

Met vriendelijke groet,
Bestuur KZCG

Mw. Drs. A. Wensing-Kruger

Prof.dr. M. den Heijer

Prof.dr. M-B. Bouman